

STENHUGGEREN

medlemsblad
for
JYSK STENKLUB

nr 4

1 november 1977

3 årgang

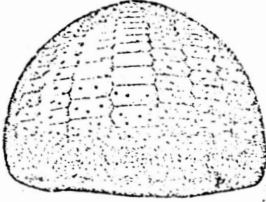
SKRIVEKRIDTET ved MARIAGER FJORD

For ca. 70 mill år siden dækkede kridttidens hav det nuværende Danmark og store dele af Europa. Vidnesbyrd herom finder vi i kridtaflejringer, der foruden fra Danmark bl a kendes fra England, Tyskland, Frankrig og Sverige. De danske kridtaflejringer deles i skrivekridt og dan-etagen (opkaldt efter Danmark). Skrivekridtet er ældst og overlejreres af dan, som det kan ses f ex i Stevns klint og i kridtgraven ved "Dania" øst for Mariager.

Skrivekridtet ligger tæt ved overfladen i 4 områder: Møn, Ålborg, Stevns klint og Mariager. De to første områder har det ældste skrivekridt, mens de to sidste har det yngste. Skrivekridtet er afsat i et hav, som ikke fik tilført meget materiale fra de omgivende landområder. Det kan man slutte af, at lerindholdet er meget ringe, mens CaCO_3 -indholdet er over 95 %. Selve kridtet består af mikroskopiske kalkplader (kokkoliter), der har omgivet éncellede organismer. Mikroskopiske foraminiferer er også almindelige, og desuden indeholder skrivekridtet en del større fossiler, der afspejler en del af kridthavets dyreliv. Når jeg skriver "en del", er det fordi snegle og mange muslinger har en skal af aragonit, der let opløses. Derfor findes disse dyr meget sjældent som fossiler. Søpindsvin, brachiopoder, belemniter (vættelys), koraller og kammuslinger har en skal opbygget af kalkpat, der er tungere opløselig og derfor bedre kan bevares.

Mange forskellige dyregrupper er repræsenteret som fossiler. Af og til findes ormerør, der minder om nutidens. Koraller er ikke særlig almindelige, men man kan dog finde en ret stor enkeltkoral, parasmilia ex-

cavata. Brachiopoder findes ret ofte. Der kendes ca. 12 arter fra Mariager fjord. Brachiopoder har som muslinger to skaller, men den indre bygning er forskellig: Muslinger har højre- og venstre-skal, mens Brachiopoder har ryg- og bug-skal. Desuden er en brachiopods to skaller forskellige og ikke skæve, mens en muslings to skaller ofte er ens og skæve.

De almindeligste fossiler er dog nok muslinger og især forskellige kæmmusling-arter, pecten. Når man kløver en kredtblok, bliver muslingen oftest siddende med ydersiden i brudfladen. Hvis man prøver at løsne den, går den let itu. Kun ved en metode, der er beskrevet i VARV 1974,3 kan man udpræparere sådanne tyndskallede muslinger. Andre hyppige muslinger er østers og spondylus.

Af søpindsvin finder man især enkelte pigge, men hele skaller er sjældne. Det skyldes, at de regulære søpindsvins skaller ikke hænger særlig godt sammen. Mest karakteristisk blandt piggene er de store, tilhørende tylocidaris baltica. De irregulære søpindsvin er ikke særlig almindelige.

(fortsættes i næste nr) Ingemann, Schnetler

Announce

KJELD ROSE
MINERALIMPORT

STENBUTIKKEN Borggade 3 8000 Aarhus C
tlf. (06-) 153414

MINERALER - RÅ ÅDELSTEN - SMYKKESTEN - SJÆLDNE BJERGARTER - SLIBE-SKÅRE- og POLERMASKINER - DIAMANTSKÆRESKIVER - SLIBE- og POLERPULVER

F. eks.: Dioplas fra Tsumeb SWA fra kr. 85.00 pr. stk.
Spektrolit fra Finland - - 20.00 - -
Maanesten fra Norge - - 18.00 - -

Vi forventer i den nærmeste fremtid en større sendning Tsumeb-mineraler, Cobalt, Smithsonit, Mimetit og Cerussit m. fl.

Vi har åbent Fredag fra kl. 13.00 - 19.30 og Lørdag fra 9.30 - 12.00 samt efter forudgående aftale på tlf. (06-) 153414.

OPSKRIFT på et STENUR

Køb et køkkenur af den slags, der går på batterier. Det kan fås for ca 48 -78 kr på udsalg. Frigør viserne. De er ikke skruet på, men skal trækkes ud (man kan lade urmageren gøre det). Frigør også værket. Få savet en passende skive i 6 - 7 mm's tykkelse af lige netop den sten, du kunne tænke dig. Lad den stå mat eller poler den. Få boret et hul, og du får det dejligste ur - enten til at stå eller hænge.

Hullet, der ser således ud: , har jeg fået boret hos

Hilbert. Først bores et hul helt igennem, og derefter ét, der kun går et stykke ned (et forsænket hul).

mange hilsener - Kirsten

STUDIEGRUPPER

Vi har i år fået oprettet 3 studiegrupper. Ligesom sidste år samles vi på Åby bibliotek om tirsdagen fra kl 19.30.

1. og 3. tirsdag i hver måned kører en gruppe om danske sten og deres geologiske historie. Vi prøver at bestemme stenene og finde ud af, hvordan de er dannet.

2. tirsdag i hver måned kører en fossilgruppe. Den prøver at bestemme og beskrive danske fossiler.

4. tirsdag i hver måned kører en gruppe, som beskæftiger sig med at samle og systematikken bag en mineral- og/eller stensamling.

Alle er velkomne. Nærmere oplysning kan fås hos mig, - Jón Svane. Nu skal du ikke holde dig tilbage, fordi du synes, du er dum eller ikke ved ret meget. Meningen er jo, at vi skal have mere viden. Ved møderne kan du spørge, ligemeget hvor dumt det lyder. Et svar skal du nok få.

JS

FILM Det kniber med at finde nye sten-film. Hvis nogen kender til noget, der kan bruges, så giv lyd.

Hanne Kunde

Et (let forsænket) ønske om en god sæson, mødeaftener, gruppeliv og ikke at forglemme vores nye lokale på Sct Annagade's skole, hvor vi foruden slibemaskinerne også gerne skulde i gang med et blomstrende foreningsliv. Husk altid at tage et par af dine sidste spændende fund med, når du kigger ind.

Hanne Kunde

STENHUGGEREN Man har jo nok lagt mærke til, at bladet denne gang kom ud forholdsvis lidt senere end sædvanligt. Der var lidt stofnød, men mere betydningsfuldt er det måske, at der er blevet foreslået en anden (endnu ikke fastlagt) tidsplan for bladets udgivelse. Meningstilkendegivelser er velkomne, og de vil komme til at indgå i diskussionen. Når noget er blevet bestemt, vil der blive givet besked om det i bladet.

Andre aktiviteter

I år køres der i lighed med sidste år og udenfor klubben dels et kursus i stenslibning på Kolt ældrenejsskole og dels et kursus i fremstilling af sølv- (og guld-) ting. Hvis du er et nyt interesseret medlem,

der uheldigvis endnu ikke er blevet gjort bekendt med disse kurser, så spørg en klubkammerat eller benyt et af de tlf-numre, der findes nede på bladets bagside. Der er nok altid en chance for en ledig plads.

red.

Ønsket: Et indlæg til bladet om, hvordan man farver sten. Kirsten Munk

? : Hvornår bliver mappen med klubbens korrespondance og de andre klubbers medlemsblade fremlagt i klublokalet ? Hanne Sønnichsen

JYSK STENKLUB PROGRAM

Lørdag 22 oktober. Tur til Skødshoved. Start kl 10.00 fra Agnete og Havmanden. Vi kører i private biler. Bor man på de kanter, eller har man bilen fuld hjemmefra, kan man støde til kl 11.00 ved hotel Broen på Skødshoved. Frokost m. m. medbringes.

Lørdag 12 november, kl 14.30 på Aaby bibliotek. Kitty Jørgensen fortæller om fluorescerende mineraler.

Onsdag 16 november kl 19.00 på Sct Annagades skole. Bytteaften i værkstedet.

Lørdag 10 december kl 14.30 på Aaby bibliotek. Julehygge med lotteri. Kaj Brøsted viser film.

Lørdag 14 januar 1978 kl 14.30 på Aaby bibliotek. Foredrag om de danske strandsten og deres oprindelse.

Mødelokalet på Aaby bibliotek er på sædvanlig vis åbent én time før møderne, - kl 13.30 - 14.30.

Husk tilmelding til en tur senest 8 dage før til Jón Svane eller Niels Schjeldahl, hvis adresser og telefonnumre findes nedenfor under afsnittet, bestyrelsen.

bestyrelsen

Indlæg til næste blad til redaktionen senest mandag 28 november. r

Bestyrelsen

Formand, Hanne Kunde, Bøgevej 7, 8260 Viby J, tlf 06-140100.
 Sekretær, Jón Svane, Hasle Ringvej 113, 8200 Aarhus N, 06-164683.
 Kasserer, Niels Schjeldahl, Birgittevej 6, 8220 Brabrand, 06-261210.
 Erik Jensen, Plutovej 8, 8270 Højbjerg, 06-149521.
 Dolly Jacobsen, Augustenborggade 19, 8000 Aarhus C, 06-143461.

Redaktør, Sven Sønnichsen, Regnersgade 9, 8260 Viby J, tlf 06-145572.